

Zesumme méi staark aus der Kris

Introductioun.....	2
Antécédants	4
État des lieux vun de Staatsfinanzen.....	6
Compte 2019	6
Budget 2020	6
Budget 2021 + pluriannuell Programmation 2020-2024	10
Amendements gouvernementaux	14
Avis vum Staatsrot.....	15
Zesumme méi staark aus der Kris	17
1. Investéieren an ons gemeinsam Zukunft	20
D’Gesondheet stäerken.....	21
Weider an de Klima- an Ëmweltschutz investéieren	24
2. De sozialen Zesummenhalt héichhalen.....	27
Eng konsekuent Logementspolitik baséiert op der Offer	29
E méi gerechte Steiersystem	33
E Paradigmewiessel mat der CO2-Bepreäisung	35
Eng inklusiv Gesellschaft	37
3. Eng nohalteg Economie opbauen	39
Entreprise bei der ökologescher Transitioun begleeden	41
Nei Erausforderungen fir den Aarbeschtsmarché	42
Eng ressourceneffizient Industrie	43
Finanzplaz an der Transitioun	44
Lokal a nohalteg Landwirtschaft	48
4. Staatsfinanzen stäerken	50
Staatsverscholdung	50
Steieren	51
Dépenses fiscales	52
<i>Green Budgeting</i>	54
Rôle vum PIBien-être.....	55
Staark Gemengefinanzen	56
Conclusioun	57

Introductioun

Här President,
Dir Dammen an Hären,

Eist Land ass an enger aussergewöhnlecher Situatioun. De Corona-Virus huet eng weltwait Pandemie ausgeléist - déi d'Welt, Europa an och Lëtzebuerg an eng sanitär an economesch Kriis katapultéiert huet.

Jiddereen spiert, op déi eng oder aner Art a Weis, d'Konsequenze vun dëser Kris.

An och de Staatsbudget ass dovu markéiert. Op der enger Säit wéinst der ekonomescher Situatioun an op där anerer Säit wéinst dem enorme budgetären Effort, dee mir gelescht hunn fir d'Kris anzedämmen.

Fir schwéier gesondheetlech, sozial en ökonomesch Konsequenzen ze vermeiden huet de Staat massiv an de Gesondheetssystem investéiert, grad wéi de Bierger an der Economie mat Hëllef enner d'Äerm gegräff.

Gläichzäiteg si mir niewt der Corona-Kris natierlech och emmer nach mat aaneren groussen Erausforderungen confrontéiert déi net méi kleng ginn an déi och ons voll Opmierksamkeet brauchen: de Klimawandel, de

Biodiversitéitsverloscht, d'Logementskriis an d'Ongläichheetan an onser Gesellschaft di klammen.

De Budgetsprojert geet méi wäit, ewéi dass e just giff op dëss Kris reagieren, mee e setzt Jalonen, fir dass ons Gesellschaft an d'Economie méi staark aus dëser Kris erauskommen.

D'Investissementer an ökologesch Transitioun, d'Mobililitéit, de Logement, d'Gesondheet an d'Digitalisatioun ginn heich gehaalen. Et ginn awer och steierlech Mesuren fir méi Gerechtegkeet, Nohaltegkeet, Logement'en a Kompetitivitéit agefouert.

De Budget 2021 ass kee rengen Krisebudget, et ass och keen Budget vum „Business as usual“, mee et ass e Budget fir Lëtzebuerg gudd duerch d'Kris ze bréngen a gläichzäiteg méi staark op di verschidden Erausforderungen vun der Zukunft opzestellen.

A mengem mëndleche Rapport präsentieren ech de Budgetsprojert fir d'next Joer an di finanziell Programmation fir d'Joeren 2021 bis 2024. A mengem perséinlechen Deel analysieren ech weider wéi dese Budgetsprojert Lëtzebuerg nohalteg relanciert an proposieren weider Pisten, wéi mir onst Land nach méi staark fir d'Zukunft kennen opstellen.

Antécédants

Här President,
Dir Damen an Hären,

De Gesetzprojet 7666 iwwert de Budget vun de Recetten an Dépense vum Staat fir 2021 an de Gesetzprojet 7667 iwwert di finanziell Programmation fir d'Joeren 2020-2024 goufe vum Finanzminister de 14. Oktober deposéiert an den 25. November nachemol vun der Regierung amendéiert. Am ganzen ännert de Projet de loi 25 Gesetzer.

De Staatsrot huet seng Avis'en den 20. November, resp. 4. Dezember oofginn. Mir kruten och nach Avis'en vum Syvicol, dem Conseil national des finances publiques, der Chambre des métiers, der Chambre des salariés, der Chambre de commerce, der Cour des comptes, der Chambre des fonctionnaires et employés publics an der Zentralbank.

Ech wäert am mëndleche Rapport net op all d'Avis'en agoen kennen a verweisen dofir op mäi schrëftleche Rapport.

Remerciements

Iert ech dann zu menger Presentatioun vum Budget kommen, well ech op dëser Plaz awer nach all de ville Leit Merci soen,

déi um Budgetsrapport bäigedroen hunn, respektiv matgeschafft hunn.

Virop natierlech de Membere vun der COFIBU, di mir dëss Missioun ginn hunn, an fir all hiir Remarquen aus de 10 Kommissiounssätzungen, wou mir um Budget geschafft hunn. Net ze vergiessen natierlech d'Madame Caroline GUEZENNEC, Secrétaire-Administrateur vun der Kommissioun, fir hiir gewëssenhaft Aarbescht.

Da well ech all den 9 Interlocturen Merci soen, mat deene mir an der COFIBU een Echange haaten an och den 33 Acteuren, déi ech als Rapportier gesinn hunn. Och e Merci un all d'Organisationen déi een Avis zum Budget geschriwwen hunn.

De Kollegen aus der grénger Fraktioun, speziell onser Cheffin dem Josée Lorsché, Merci fir hiirt Vertrauen an onse Mataarbeschter fir hiir wäertvoll Assistenz. Ganz speziell well ech awer dem Fabricio Costa Merci soen, deen mech mat grousem Engagement a Kompetenz bei der Elaboratioun vun dësem Rapport ennerstetzt huet.

Ech well op dëser Plaz awer och meng Fra d'Cathy a meng Kanner, de Mathis an d'Lucie net vergiessen. Ouni hiir Ennerstetzung an d'Verständnis fir mäin Engagement an intensiven Zäiten, wär daat iwwerhaupt net méiglech.

État des lieux vun de Staatsfinanzen

Compte 2019

Här President,
Dir Damen an Hären,

De Compte général fir d'läscht Joer konnt besser oofgeschloss ginn ewéi vum Budget voté firgesinn. Et goufen 809 Milliounen Recette méi. 17,4 Milliarden Recetten an 17,5 Milliarden Dépenses féieren zu engem Defizit vu knapp -129 Milliounen Euro, hors opérations financières. Am votéierte Budget war een Defizit vun iwwer 800 Milliounen firgesinn. Et handelt sech also ëm eng Surperformance vun 686 Milliounen par rapport zum Budget voté 2019.

Budget 2020

D'Situatioun vun dësem Joer gesait natierlech ganz aanescht aus, ewéi se budgetiséiert war. Dëst Joer sollt mat engem Defizit vun 682,4 Milliounen Euro oofgeschloss ginn. Duerch d'Covid-Kriis si mir op Enn Oktober bei engem Defizit, hors opérations financières, vun 3,45 Milliarden Euro – en Defizit, deem och bis zum Enn vum Joer net méi agefaange wäert ginn.

Recetten

En éischte Grond dofir ass en Abroch bei de Recetten mat grouse Variatiounen ënnert anerem bei der TVA an der Kierperschaftssteier. Och d'Retenue sur traitements et salaires, nieft der TVA déi gréisste Steierrecette vum Staat, wäert duerch d'Kris 2020 viraussichtlech iwwer 500 Milliounen ënnert dem Budget voté leien. Ee Grond dofir ass och de Chômage partiel an déi domat verbonnen temporär Reduktioun vun de Revenuen.

Nieft der Rezessioun, sinn e weidere Grond fir den Abroch bei de Recetten d'Reporten, déi de Staat den Entreprises accordéiert huet fir si z'ënnerstëtzen. Et gouf Reporten ënnert anerem bei der TVA, dem IRC, dem Impôt sur la fortune an de Sozialbäiträg, am Ganzen am Wäert vun 4,6 Milliarden, also 7,7% vum PIB. Hei ass et wichteg unzemierken, dass dës Suen net verluer sinn – vu dass et sech ëm Reporten handelt.

Duerch d'Stabilitéit vun der Finanzplaz ass d'Taxe d'abonnement stabel bliwwen par rapport zu 2019.

Am Ganzen sinn op den 31. Oktober am Verglach zum Joer virdrun 782 Milliounen Euro manner Recettes courantes beim Staat erakomm.

Par rapport zum Budget voté 2020, wäerten dem Compte prévisionnel fir 2020 no knapp 2,3 Milliarde manner Recetten era komme wéi virgesinn.

Dépenses

D'Depensen am Zentralstaat sinn dëst Joer par conter substantiell eropgaang, nämlech ëm 2 Milliarden Euro op Enn Oktober par rapport zur selwechter Zäit 2019.

Nieft der Hausse vun den Dépenses, déi souwisou am Budget voté virgesi war, ass dës Augmentatioun frun allem op di direkt Ausgaben fir d'Gestioun vun der sanitärer Kris zereckzeféieren:

Fir d'Pandemie ze bekämpfen, z.B. mat de Centre de soins avancées, dem Large scale testing an der Uschafung vu sanitärem Gesondheitsmaterial.

Fir d'Economie ze ennersetzten an d'Aarbeschtsplazen oofzesecheren mam Chômage partiel an dem Congé pour raisons familiales, de Garantien, dem Fonds de solidarité, den direkten Aiden fir PMEën an den Hëllef fir de Kultursecteur...

Fir d'Stéit ze ennersetzen, engersäits natierlech och duerch d'Kuerzaarbecht, anerersäits mat der Verduebelung vun der

Allocation de vie chère, der Erhéijung vun der Subvention loyer an der Upassung vun de Studiebäihëllefen.

Fir d'nohalteg Relance ze förderen mat den Investitiounshëllefen fir d'Betrieber di an d'Digitalisatioun oder d'nohalteg Transitioun investéieren an der Erhéijung vun de Primmen fir energetesch Sanéierung, Elektroautoen a Vëloen.

Fir all dës Mesuren huet de Staat am Ganzen eng zousätzlech Budgetsenveloppe vun 3 Milliarden Euro zur Verfügung gestallt, wat 5,1% vum PIB ausmécht.

Och huet de Staat eng Rëtsch Garantien zougesot, souwuel fir d'europäesch Partnerlänner z'ënnerstëtzen wéi och déi lokal Economie. Dobäi handelt et sech ëm maximal 3,39 Milliarden Euro Garantien, wouvun zum Moment vum Budgetsdépôt allerdéngs just 134,5 Milliounen accordéiert goufen.

D'Kris huet also e groussen Impakt op d'Staatsfinanzen vun dësem Joer. Dat gesäit een och, wann een d'Previsiounen vun dësem Budgetsprojert mat där vum Pluriannuel vum läschte Joer vergläicht: wa keng Pandemie gewiecht wier hätte mer am Joer 2020 en Defizit am Zentralstaat vun -640 Milliounen gehat amplaz vun engem Defizit vu 5 Milliarden, wouvun de Budgetsprojert elo ausgeet. Mir hunn also dem Budgetsprojert no am Joer 2020 knapp 4,4 Milliarde verluer duerch d'Kris.

Budget 2021 + pluriannuell Programmation 2020-2024

Här President,
Dir Damen an Hären,

Och de Budget 2021 an de Pluriannuel sinn natierlech duerch d’Kris affektéiert.

De Budgetsprojert fir d’next Joer rechend dem Europäesche Kontesystem no um Niveau vum Zentralstaat mat engem Defizit vun 2,7 Milliarden Euro. Och fir di dräi Joer drop sinn Defiziter virgesinn, och wa se emmer méi kleng ginn.

Et ass natierlech wichteg nachemol ze rappeléieren, dass dëss Zuelen mat Virsicht ze genéisse sinn, well se immens staark vun der Evolutioun vun der Pandemie an der Economie oofhänken.

D’Onsécherheet iwwert dat, wat an den nächste Méint passéieren, oder och net passéiere wäert, ass grouss. Dat gesäit een alleng un de makroekonomesche Previsiounen, déi nach nie esou onsécher waren wéi am Moment.

De STATEC ass zum Zäitpunkt vun der Elaboratioun vum Budget nach vun enger Decroissance vu 6% fir dëst Joer ausgaangen - elo geet en a senge leschte Previsiounen vun enger Decroissance tëschent -3,5 a -4,5% aus.

Och fir d'nächst Joer bleift d'Onsécherheet grouss – de STATEC rechent mat enger Croissance vum PIB téschent -0,5% an 4%. Bei der Elaboratioun vum Budget war e nach vun 7% Wuestum ausgaang.

Dem STATEC seng Previsiounen weisen och, dass den Defizit kéint manner schlemm ausfaalen wann d'economesch Situatioun sech verbessert. Daat hänkt vu villen Facteuren oof, dorennen natierlech vum Vaccin.

Fir d'next Joer geet de Staatsbudget no der lëtzebuergescher Compabilitéit vu knapp 16,9 Milliarden Recetten a baal 19,3 Millarden Depensen aus, waat en Defizit vun 2,46 Milliarden Euro ausmecht. Par rapport zum Compte prévisionnel vun dessem Joer klammen d'Recetten d'next Joer ëm 8,7%, woubäi d'Depensen dem SEC no ëm 4,9% faalen.

Um Niveau vun den Opérations financières sinn Emprunten an der Héicht vu knapp 2,68 Milliarden fir den Exercice 2021 virgesinn.

Am Verglach zu dësem Joer klammen di indirekt Steieren mat 11,6% méi staark ewéi di direkt Steieren, déi mat 6% klammen. D'Accisen an d'TVA ginn am stärksten erop an di nei CO₂-Steier kennt bäi. Bei den direkte Steieren klammen d'Recetten frun allem duerch d'Loun- an d'Kierperschaftssteuer.

Bei den Dépenses gett et di gréisste Variatiounen par rapport zu dësem Joer bei der Rénumératioun vun de Staatsbeamten mat 197,5 Milliounen weider, ënnert anerem fir di nei Rekrutementer bei der Police. De Fonds de l'emploi gett mat 105 Milliounen méi alimentéiert, daat enner aanerem fir de krisebedengten Chômage partiel ze finanzéieren. Och d'Contributioun fir d'Europäesch Unioun an di zweet Tranche fir d'Prise en charge vu verschidden Covid-Mesuren duerch Gesondheetskees fallen an d'Gewiicht.

Waat d'Investissementer ugeet, haate mir mat bal 3,5 Milliarden bei der Administration centrale logescherweis och hei 2020 een exceptionnelt Joer. Par rapport zu 2019, wou se bei knapp 2,3 Milliarde louchen, **klammen d'Investissementer d'next Joer op 2,75 Milliarden a wuesen och di Joeren drop weider.**

Um Niveau vun der Administration publique, also dem Zentralstaat, de Gemengen, an der Sécurité sociale, wäerten d'Investitiounen an den nächste Joren op iwwer 6% vum PIB klammen, par rapport zu knapp 5% am Joer 2019.

Och di Spezial Fongen goufen dëst Joer méi gespéist, firop den Fonds pour l'emploi deen 900 Milliounen zousätzlech krut fir d'Finanzement vum Chômage partiel. Da gouf awer och nach de Fonds de relance et de solidarité en faveur des

entreprise an den Fonds spécial de soutien au développement du logement geschaaf.

Mam Budgetsgesetz 2021 ginn och eng parti Steierlech Measure geholl: am Beraich vun der Nohaltegkeet gett en CO2-Prais agefouert an d'Taxe d'abonnement fir nohalteg Fongen reduzéiert. Fir méi Steiergerechtegkeet ze schaafen gëtt um Niveau vun den Investment-Fonds'en eng Besteuerung vun 20% op Revenuen aus lëtzebuergeschen Immobilien agefouert. Am Beraich vum Logement gett den Amortissement accéléré reforméiert. An d'Stock options ginn duerch eng nei Prime participative ersaat, fir just e puer Beispiller ze nennen.

D'Sécurité sociale behält iwwregens e positive Solde, allerdéngs wäert en, de Previsiounen vum Budget pluriannuel no, an de nexte Joeren faalen: vun 1,2 Milliarden zejoert op 640 Milliounen am Joer 2024.

D'Gemengen di zejoert mat engem Plus vun 286 Milliounen oofgeschloss hunn, wäerten dëst Joer een Defizit vun 213 Milliounen Euro notéieren.

Wa mir di ganz Administration publique kukken, dann hu mir fir d'next Joer een Defizit vun 3% vum PIB geplangt – domat si mir jo souguer nach an der Rumm vum Stabilitéitspakt, quite dass deen fir 2021 ausgesaat gouf. Fir d'Joeren 2022 bis 2024

si weider Defiziter virgesinn, quite dass se mi kleng ginn. Och d'Staatsschold geet erop a soll d'next Joer bei 29,4% vum PIB leien an d'Joer drop op iwwer 30% klammen.

Amendements gouvernementaux

Här President,
Dir Damen an Hären,

D'Regierung huet den 25. November eng Rei Amendementer um Budgetsprojert an um Pluriannuel déposiert.

Éischtens gouf mam Amendement dem budgetärem Impakt vun enger Rei neie Gesetzer a Mesuren Rechnung gedroen, déi nom Budgetsdépôt decidéiert goufen.

Et handelt sech dobäi ënnert anerem ëm d'Hëllefe fir d'Ekonomie, déi och d'nächst Joer weidergefouert ginn a wou eng Rei nei Hëllefe bäikommen, dorënner och d'Kompensatiounshëllef fir d'Betriber am Kader vun der Mindestlounerhéijung. Fir dem Rechnung ze droen, goufen zousätzlech Krediter an Alimentatioune ënnert anerem vum Fonds de relance et de solidarité virgesinn. Den amendéiert Budget 2021 gesäit dofir zousätzlech 85 Milliounen Euro vir.

Och de budgetären Impakt vum Akaaf an dem Deployment vum Corona-Impfstoff gouf duerch dëst Amendement an de

Budget integréiert. Am ganzen sinn heifir zousätzlech 17 Milliounen Euro virgesinn.

De budgetären Impakt vum Amendement läit also bei 102 Milliounen Euro um Niveau vun den Dépenses.

Zweetens ginn duerch den Amendement och eng Rei Upassunge gemaach um Niveau vun der CO2-Bepräisung an hirem Zesummespill mam ETS – dës Ännerungen hunn awer kee budgetären Impakt.

Avis vum Staatsrot

Här President,
Dir Damen an Hären,

Ech kommen dann bei dem Staatsrot seng Avis'en.

A sengem éischten Avis geet de Staatsrot op déi grouss Onsécherheet vun der ekonomescher Situatioun an a freet sech, ob den défavorabelen Scenario, deen de STATEC am Kader vum Budget opgestallt huet, en vue vun enger zweeter Well an den neie sanitäre Mesuren net méi realistesch wär, wéi den Scénario de base.

De Staatsrot ënnersträicht och d'Wichtigkeet vun de Mesuren déi d'Regierung an der Kris geholl huet, mee gett

awer och ze bedenken, dass d'Regierung no der Kris déi néideg Measure sollt huele fir den Objectif à moyen terme ze respektéieren an d'Staatsschold op enner 30% vum PIB ze reduzéieren.

De Staatsrot mescht a sengem Avis am ganzen 3 Oppositions formellen. Déi éischt betrëfft eng Formulatioun um Niveau vum Artikel 8 vum Budgetsprojert, wou et ëm d'CO2-Bepreisung geet.

Dëser Opposition formelle gouf bei den Amendements gouvernementaux Rechnung gedroen, esou dass de Staatsrot seng Opposition formelle am Avis complémentaire ophiewe konnt.

Déi zweet betrëfft den Artikel 9 vum Budgetsprojert, wou et ëm déi reduzéiert Taxe d'abonnement fir nohalteg Fongen geet. De Staatsrot verlaangt hei eng Ännerung wéinst enger potentieller Insécurité juridique.

D'COFIBU suivéiert hei gréisstendeels d'Textproposé vum Staatsrot. En entsprechende Courrier goung de 7. Dezember un de Staatsrot.

Déi drëtt a lescht Opposition formelle betrëfft den Artikel 12, deen eng Ännerung vum Steiergesetz virgesäit. Hei freet de Staatsrot dass e Renvoi gestrach gëtt, well en net präzis genuch ass an doduerch riskéiert, dem Artikel 14 vun der

Verfassung ze widerspriechen. Och hei suivéiert d'COFIBU d'Propose vum Staatsrot.

Schliesslech ass nach ze soen, dass den Intitulé vum Budgetsprojert op 2 Punkten ofgeännert gouf. Déi éischt Ännerung betrëfft eng gesetzlech Referenz op Hiweis vum Staatsrot.

Déi zweet betrëfft eng Referenz op d'Klimaschutzgesetz, dat d'lescht Woch hei an der Chamber ugeholl gouf. D'COFIBU huet de Staatsrot am Courier vum 7. Dezember iwwer d'Ännerung vum Intitulé a Kenntnis gesat.

Zesumme méi staark aus der Kris

Här President,
Dir Damen an Hären,

D'Joer 2020 ass markéiert vun der sanitärer Kris, déi méttlerweil **all Deeler** vun eisem Liewen trefft.

Se trefft déi eng méi wéi déi aner – an awer ass jiddwerengem säi Liewen, op déi eng oder aner Manéier ,duerch d'Kris op d'Kopp gehäit ginn.

Sief dat beim **Gesondheetspersonal**, dat am Moment Dag an Nuecht un der Limitt schafft, fir souwuel de Covid- wéi och

den net Covid-Patienten déi bescht Behandlung ze erméiglechen.

Sief dat beim **Salarié**, deen zwar duerch de Chômage partiel seng Aarbecht haale konnt, mee awer en Deel vu sengem Akommes verluer huet.

Sief dat den **Entrepreneur**, deen duerch dës Kris vill Ëmsaz verluer huet an net wees, ob en säi Betrieb nach iwwer Waasser hale kann.

Sief dat déi **Jonk Generatioun**, deenen hir Bildung ënnert der Pandemie gelidden huet an déi en Deel vun hirer Kandheet verluer hunn.

A sief dat schliesslech och de **vulnerabelsten Deel vun der Populatioun**, déi am mannsten fir esou eng Kris préparéiert sinn.

Mir **alleguer** spieren den Impakt vun dëser Kris.

Gläichzaiteg bleiwen awer och vill aaner Erausfuerderungen heich aktuell: Klimakriis, Manktem u Logement, Ongläichheeten an onser Gesellschaft di zouhuelen, de Bien être an onser Gesellschaft deen an de läschte 10 Joer stagéiert huet, asw.

De Budget 2021 ass net just e Budget vum Krisemanagement, mee e geet méi wait a leet Grondsteng fir onse Staat an ons Gesellschaft nach besser opzestellen fir d'Zukunft, fir e méi kriisefest Lëtzebuerg, daat sech op Krise virbereet a se wa méiglech verhënnert.

Wann dëst Joer eppes kloer ginn ass dann, dass mir e staarke Staat brauchen... Wéi wäere mir soss duerch di Pandemie komm? Wéi hätte mir soss d'Leit an d'Entreprise geschützt? Wéi kréie mir soss d'Erausforderungen am Klimaschutz geléist? Wéi kënne mir soss méi sozial Gerechtegkeet hiirstellen? Wéi kréie mir soss de Logementsproblem an de Grëff?

Dës Kris huet eis kloer gewisen: mir brauchen e staarke Staat fir d'Erausforderungen vun eiser Zäit unzegoen, sief dat fir Pandemien ze verhënneren oder besser z'iwwerstoen, d'Klima- an Emweltkriis opzehalen oder de Logementsproblem unzegoen.

D'Fro déi sech elo stellt ass: wéi kenne mir, méi resilient ginn, fir **all zesammen** méi staark duerch d'Kriis ze kommen an ons esou méi staark opzestellen, fir och zukünfteg Krisen besser z'iwwerstoen an am beschte Fall ze vermeiden ? Op déi Fro gett dëse Budgetsprojert eng ganz parti Äntwerten a gläichzäiteg heescht et déi Iwwerleeungen elo weiderzebréngen...

Ech proposéieren a mengem perséinleche Numm véier politesch Dimensiounen mat Recommandatiounen wéi mir Letzebuerg an de nexte Joeren zesumme méi stark kennen opstellen. Eischtens duerch Investissementer an d'Zukunft, zweetens duerch méi sozial Gerechtegkeet, drëttens duerch d'Opbaue vun enger nohalteger Economie an véiertens duerch méi stark öffentlech Finanzen.

1. Investéieren an ons gemeinsam Zukunft

Här President,
Dir Damen an Hären,

Dëse Budget ass, wéi scho gesoot, e Budget vu de **Rekordinvestissementer**, e Budget dee massiv an d'Zukunft investéiert. Nodeems den Invest dëst Joer exceptionnell héich war wéinst der Kris, si fir 2021 Investissiounen beim Zentralstaat an Héicht vu knapp 2,8 Milliarden firgesinn, waat 4,3% vum PIB ausmecht. **Dat ass eng Erhéijung vun 20% par rapport zu virun der Kris. An de nexte Joeren geet et nachemol erop, op een Invest vun an der Moyenne 4,5% vum PIB an der Period 2021-2024. Och dat ass eng substantiell Erhéijung par rapport zu virun der Kris: An de Joeren 2015 bis 2019 louche mir hei beim Zentralstaat an der Moyenne bei 3,66% vum PIB.**

An d'Zukunft investéieren heescht d'Zukunft virbereeden an effikass öffentlech Servicer fir jiddwereen garantéieren. **Et heescht, preventiv ze handelen**, a genau dat ass der Politik hir Aufgab – net just de Status quo verwalten, mee visionär no vir ze kucken an d'Land op d'Zukunft virzebereeden.

Mir brauchen dës Investitioune grad elo – sief dat fir d'Pandemie anzedämmen, de Klimawandel ze bekämpfen oder d'Logementskriis unzegoen. Eng Spuerpolitik géif dës Efforten net just bremsen, si géif frun allem op d'Käschte vun de méi Jonken an de nexte Generatioune goen.

Manner Investitiounen géifen och nei Retarden an der Infrastruktur mat sech bréngen, déi net séier nogeholl kënne ginn, wéi hei am Land d'Beispiller Mobilitéit a Logement weisen. Gläichzäiteg sinn héich Investissementer grad elo an der Kris wichteg fir d'Relance vun der Economie a fir d'Leit an der Beschäftegung ze haalen.

D'Gesondheet stäerken

D'ganzt Joer iwwer schon huet de Corona-Virus ons ganz Gesellschaft an onsem Alldag am Grëff. Onst Gesondheitswiesen ass besonneg staark affektéiert a steet wéinst deem deitleche Virus enner Drock. En huet awer och soss Niewewierkungen op ons Gesondheet, well eng partie aaner Traitement wéist der sanitärer Kriis net gemaach

konnte ginn an och di mental Gesondheet vun der Gesellschaft huet staark gelidden.

E Sondage vum Statec aus dem Juli seet, dass Ronn een Drëttel vun der Populatioun mental ennert der Corona-Kriis leit, am meeschten di Jonk an d’Fraen. Dofir brauche mir och e besseren Accès fir d’Bierger un d’psychologesch Hëllef. Vlait wär et och eng Idee fir d’Ausbildung vun de Psychiateren zu Lëtzebuerg unzebidden.

D’Kris huet gewissen, wéi wichteg staark öffentlech Servicer sinn, frun allem an der Santé. Eise Gesondheetssystem huet eis bis elo gutt duerch d’Kris bruecht. Trotzdem weist d’Kris och eng Rei Schwachstellen an dofir gëllt et de Gesondheetssystem an der Zukunft nach weider ze stäerken.

De Budget 2021 geet hei an déi richteg Richtung: Tëschent de Joeren 2020 an 2024 ginn d’Ausgaben an d’Spideeler méi wéi verdreifacht, mat am Ganzen z.B. 235 Milliounen fir de Bau vum Südspidol an 228 Milliounen fir daat neit Gebei vum CHL.

D’Coronakriis huet awer och daitlech gewissen, dass mir de Mankdem u Personal am Santéssekteur mussen ugoen. Eng Pist wär den Ausbau vun der medizinescher Formatioun zu Lëtzebuerg an e Bachelor fir d’Infirmieren an ze féieren, wéi daat a ville Länner schon de Fall ass. Esou gett de Beruf opgewäert an och méi attraktiv.

Mir hunn och däitlech gemierkt, wéi wichteg eng gudd Gesondheet vun onser Bevölkerung allgemeng fir ons Gesellschaft ass. Wann d'Leit méi gesond an doduerch manner vulnerabel sinn, da komme mir zum Beispill besser duerch eng Pandemie, mir entlaaschten de Gesondheetssystem a spuere langerfristeg Geld. **Dofir sollte mir an Zukunft och méi an d'Préventioun investéieren**, zum Beispill andeems mir den Dokteren méi d'Zäit rémunéréieren déi si mat de Patienten verbréngen.

De Virage ambulatoire sollte mir och fërderen. Esou kenne mir ons Spideeler notament an enger Pandemie entlaaschten a parallell Traitementer assuréieren, déi gemaach musse ginn. Dat ass net nëmme wichteg fir d'Gesondheet vun de Patienten, et gött och d'Sécurité sociale op laang Siicht méi bëlleg.

Mee och allgemeng kennen Ambulant Strukturen d'Spideeler entlaaschten, respk. méi belleg fir d'Patienten an de Gesondheetssystem ginn. Aus de selweschte Grënn wär et och sënnvoll d'Kriseninfrastrukturen auszebauen.

Fir an Zukunft besser op Pandemien reagéieren ze kënnen ass et awer och wichteg, **e Pandemiegesetz auszeschaffen**, wéi aner Länner et haut schonn hunn.

Weider an de Klima- an Ëmweltschutz investéieren

Duerch Corona-Kris däerfen awer aaner Urgencen net an den Hannergrond gerooden, wéi de Klima- an Emweltschutz déi ons vollsten Opmierksamkeet muss kréien a wou mir resolut handele mussen. Daat gett mat dësem Budget och gemaach, ma mir mussen ons Engagementer an de nächste Joeren weider ausbauen.

Lëtzebuerg huet een immens héijen ökologesche Foussofdruck. D'Ressourcen, déi ons fir e ganz Joer zur Verfügung stinn hu mir scho Mëtt Februar opgebraucht. Wa jiddereen giff esou liewen ewéi mir hei zu Lëtzebuerg, da bräichte mir ganzer 8 Planéiten.

Just wéinst dem Lockdown am Uffank vum Joer, wou alles während engem Mount stell stoung, wäerte mir ons Klimazieler dëst Joer wuel erreechen. Dass e permanente Lockdown net d'Léisung ass fir d'Klima ze retten, dat ass jiddwerengem kloer. Vill méi weist et eis, waat fir en **enormen** Effort a Changement néideg sinn, fir ons Klimaziler ze erreechen.

Och onser Natur geet et net gudd: 2/3 vun onsen Habitater sinn an engem schlechte Zoustand an doduerch sinn ons Aarten massiv a Gefoor. Ech rappeléiere nachemol, dass de

Corona-Virus op eng Zoonose zereckgeet, déi also eng Suite ass vu dem Mensch sengem Andringen an d'Natur.

D'Ökosystemleeschungen vun onser Natur ginn dacks ennerschaat: d'OCDE rechend d'economesch Valeur weltwait vun den Ökosystemleeschungen op 125.000 Milliarden Euro, respectiv 150% vum weltwäite PIB. An do ass d'Corona-Kris net matgerechend, well di Studie geet op d'läscht Joer zereck.

Daat weist wéi wichteg et ass, **dass mir ons Umwelt a Natur konsequent schützen an ons deem ressortiwwergräifend bewosst sinn an och di néideg Moyenen dofir ginn.** Grad déi sougenannten **gréng Infrastrukturen** mussen mir weider ausbauen. Daat kenne Renaturatiounen sinn, nei Habitater oder Gréng Flächen am urbane Raum. Sou kenne mir Couloir écologiques vernetzen, d'Natur stärken, méi Resilient op d'Effekter vum Klimawandel ginn an um Wuelbefannen vun der Populatioun bäidroen.

Mat 2/3 vun onsen CO2-Emissiounen bleiwt d'Mobilitéit de wichtigten Hiewel. An de läschte Joeren ass an deem Beräich natierlech immens vill passéiert: e neit Zäitalter vun der nohalteger Mobilitéit gouf agelaut an zwee Deeg no senger Inauguratioun muss een den Tram vum Kierchbiérg bis op d'Gare natierlech als Symbol dofir nennen. Mee di Efforte mussen konsequent weidergoen: **eng kloer Prioritéit fir den**

ëffentlechen Transport, Zuch, Bus, Tram, Vëlo an Elektromobilitéit.

A well et jo hei an enger Budgetsried ëm Sue geet, well ech drop hiweisen, dass **grad d'Vëloinfrastruktur bei wäitem daat allerbäschten käschten-notzen Verhältnis opweist**: et brauch een verhältnisméisseg wéineg Plaz a Budget a vill Leit kennen dovu profitéieren. Dobäi komme nach di positiv Nieweneffekter op d'Gesondheet, d'Emwelt, de Commerce an den Tourismus, wéi dëse Summer gewissen huet.

An de läschte Joeren huet Lëtzebuerg vill Retarden am Beräich vun der Mobilitéit misse nohuelen an dofir ass et wichteg dass mir **elo Anticipéieren also längerfristeg Plangen waat fir eng Infrastruktur mir brauchen**. D'Extentioun vum Tram ronderem d'Stad an op Esch mam multimodale Corridor sinn dofir gudd Beispiller.

Fir onst Ziel vu Klimaneutralitéit ze ereeche mussen mir natierlech méi effizient ginn, mee och d'Erneierbar Energien ausbauen. An de läschte 5 Joer ass d'Produktioun vun erneierbarem Strom hei am Land iwwregens verduebelt ginn, ma déi Efforte mussen konsequent weidergoen.

Et kéint een et net méi däitlech soen ewéi d'Cour des comptes et an hiirem Avis zum Budget präziséiert huet, déi och de Liens zu den ëffentleche Finanzen mecht. „**D'Klimakris**

ass zweifellos di gréisst Erausfuerdeurng fir d'Pérennitéit vun den öffentlichen Finanzen“. Mir müssen also elo investéieren, well soss gett et di next Generatiounen an d'Staatsfinanzen nach vill méi deier.

Am Budget si fir d'next Joer 1,1 Milliarden Euro fir d'Ëmsetzung vum nationalen Energie- a Klimaplang firgesinn, esou vill ewéi nach nie. An dee Montant klëmmt och am Pluriannuel bis op 1,26 Milliarden am Joer 2024. Och d'Ausgabe vum Fonds du rail ginn staark erop: **vun 2021 bis 2024 wäerten iwver 2 Milliarden Euro an d'Schinn investéiert** ginn; beim **Waasserfong ass et am ganze knapp eng hallef Milliard.** Am Kader vum Budget gett och d'Kapazität vu Solar-Anlagen erhéijt, bei deenen d'Revenuen fir Privatpersoune steierfräi sinn, fir e weidert Beispill ze nennen.

[2. De sozialen Zesammenhalt héichhalen](#)

Här President,
Dir Damen an Hären,

Wann een vun den Pluspunkte vu Lëtzebuerg schwätzt, da gett gär di sozial a politesch Stabilitéit genannt. Mat de sëllegen Ausgaben déi mat der Kris zesammenhänken ginn d'sozial Konsequenzen dovun jo och weider ofgewierdert: sief et well d'Leit duerch d'Kuerzaarbecht an der Beschäftegung

gehaale goufen, d'Subvention Loyer, d'Allocation de vie chère oder de Mindestloun an de Revis déi gehéicht goufen, fir nemmen e puer Beispiller ze nennen.

Daat däerf awer net doriwwer ewegtäuschen, dass onse **sozialen Zesammenhalt an de läschte Joeren emmer méi enner Drock gerooden ass**, an och duerch di aktuell Kris rem verstärkt gouf: Den Armutsrisiko ass an de läschte Joeren zu Lëtzebuerg geklomm. Frun allem dovun betraff sinn Ausländer, wéineg Qualifizéiert, di Jonk tescht 18 an 24, Chômeuren a Monoparentaux. Och **d'Ongleichheet verstärkt sech**, souwuel beim Revenu wéi beim Patrimoine, wou se am däitlechsten ass. D'Statistik vum GINI-Coefficient weist, dass mir méttlerweil iwwert dem europäeschen Duerchschnëtt leien wat d'Ongleichheeten beim Revenu ugeet. Dobäi kennt nach de **Partizipatiounsdefizit**, deen d'Hallschent vun der Populatioun ecartéiert.

Déi sozial Stabilitéit, déi esou dacks als ee wichtege Kompetitivitéitsfacteur vu Lëtzebuerg genannt gött, ass also keng Selbstverständlechkeet. Och hei muss d'Politik preventiv handelen, fir de sozialen Zesammenhalt ze garantéieren – domat gi mir als Gesellschaft méi resilient – an dat ass net just am Intérêt vun deenen déi haut vun Aarmut oder Exclusioun betraff sinn, et ass am Intérêt vu jiddwerengem deen zu Lëtzebuerg wunnt oder schafft.

Eng konsekuent Logementspolitik baséiert op der Offer

De Logementsproblem ass een vun den Haaptfacteure ginn, deen ons Gesellschaft dividéiert, tescht deenen déi daat néideg Kapital opbrénge kennen, an deenen di keen Accès hunn. Mat 37% vun den Ausgaben vun den Haushalter, ass de Logement op der éischer Plaz vun hiiren Dépenses – bei de Locataireen klemmt deen Taux op 41,7%. A net just di Äermst si vum Problem concernéiert, mee en ass an der Mett vun der Gesellschaft ukomm.

Fir dem Logementsproblem entgéintzewierken ginn an dësem Budget d'Dépense fir de Logement an d'Luucht. De neie Spezialfong fir öffentleche Wunraum ze schaafen gett d'nächst Joer mat 80 Milliounen Euro gespeist an dee Montant geet da Joer fir Joer weider an d'Luucht. An der Periode tëscht 2020 bis 2024 schwätze mir am Total vun iwwer 900 Milliounen Euro.

Wa mir awer wëssen, dass am Moment zu Lëtzebuerg manner ewéi 2% vum Wunraum öffentlech Locatiouns-Wunne sinn, da gett ons verdäitlech wéi enorm den Nachholbedarf ass. **Grad d'Investéieren vum Staat an öffentleche Wunraum ass sënnvoll, well esou de Schwächsten an der Gesellschaft ka gehollef ginn an d'Wunnen och fir di nächst Generatiounen an öffentlecher Hand bleiwen.**

Vu Regierungssait sinn am Moment vill öffentlech Wunnprojet geplangt – mam Projet Elmen, Wunne mat der Wolz oder nach Neischmelz solle ganz Quartiere entstoen. De Gesetzprojet zum Pacte logement 2.0 gesait fir säin Deel fir, en fonctioun vun der Gréisst vum PAP, bis zu 30% vun der Fläche fir bezuelbare Wunnraum ze reservéieren deen an öffentlecher Hand soll goen.

Et ass elo **wichtig ze chiffréieren wéivill Budget an de nächste Joeren néideg ass an deen dann och zur Verfügung ze stellen**, fir dass de Staat dat ganzt Potential un öffentleche Wunnraum ka schaafe, deen souwuel de Pacte Logement 2.0, wéi och déi grouss Projeten hingginn.

Eng aner grad esou wichtig Pist fir dem Logementsproblem entgéintzewierken ass **d’Mobiliséierung vu bebaubarem Wunnraum**. Dem Observatoire de l’habitat no, stinn am Perimeter eng 2900 ha Bauland disponibel, waat emgerechend Wunnraum fir 300.000 Leit giff bedeiten. Dobäi kennt, dass dëss Besetzverhältniser ganz ongerecht verdeelt sinn, well 20% vun dëse Propriétaires d’Halschend vum disponibelen Bauland besetzen.

Hei wëll ech dann och umierken, dass de Besetz vu Grond a Buedem a mengen Aan net gläich ze stellen ass mat all aner Zort vu Besetz. Esou gesäit et op jidde Fall och déi däitsch

Verfassung, déi net just e Recht op Eegentum virgesäit, mee och d'Responsabilitéit, déi domat zesummen hänkt. Dat däitscht Verfassungsgericht confirméiert dëst an engem Uertdeel vun 1967 andems et seet, dass beim Immobiliebesetz anescht wéi bei all aner Form vu Propriétéit den Interessi vun der Allgemengheet eng wichteg Roll spille muss. Ech ka mech dësem Point de vue just uschléissen.

Wëssend dass de lëtzebuerger Staat just 10,9% vun dësem disponibele Bauland besetzt, verdaitlecht daat nachemol méi, dass mir ons di néideg Méiglechkeete musse ginn fir d'Propriétéiaren dozou ze bréngen hei Wunnraum ze schaafen. Den deposéierte Gesetzprojet vum Baulandvertrag an dem Remembrement ministeriel wäerten heibai hëllef. Fir mech ass awer och **d'Grondsteierreform an dësem Kontext immens wichteg** an ech hoffen, dass d'Regierung ons esou séier wéi méiglech een Text wäert déposéieren.

Wa mir déi am Perimeter disponibel Terrainen mobiliséiere wëllen, ass et natierlech wichteg, **dass mir eis nieft der Grondsteierreform och d'Moyen'e ginn fir déi net bebauten Terrainen am Perimeter konsequent ze besteieren an domat ze séier mobiliséieren**, z.B. mat enger spezifescher Taxe. Doriwwer eraus bräichte mer och en ähnlecht Instrument fir eidelstoend Wunnengen, fir och déi zousätzlech ze mobiliséieren.

Ech rappeléieren nachemol: mir hunn innerhalb vun de PAG'en disponibelt Bauland fir Wunnraum fir 300.000 Leit - an dëst Bauland gehéiert zu engem groussen Deel enger räicher Minoritéit.

Mat dësem Budget ginn awer och steierlech Mesuren am Beraich vum Logement geholl. Sou gett eng Besteuerung vun 20% op d'Revenuen vun den Investmentfondsen déi zu Lëtzebuerg an de Logement investéieren agefouert. Glaichzäiteg gett och den Amortissement accéléré bei verlouente Wunnungen no ennen ugepasst.

D'OCDE bemierkt iwwregens, dass Leit mat méi héijem Revenu méi vun de Steierbegënschdegungen am Beraich vum Logement an och vun der niddreger Grondsteuer profitéieren. Am Intérêt vun hiirem Impakt op de Logementsmarché, d'Steiergerechtegkeet an natierlech d'Staatsfinanzen wär et interessant d'Dépenses fiscales am Beraich Logement méi genau ze analyséieren. Mat der Reform vum amortissement accéléré gouf hei en éischte wichtege Schrëtt gemaach – och dëse Régime sollte mer weider evaluéieren an eventuel upassen.

Am Kader vun de Relance-Programmer goufen dëst Joer jo och d'Primen am Beraich vun der écologescher Renovatioun gehéicht. Daat ass gudd fir d'Economie, d'Emwelt an natierlech och d'Liewensqualitéit vun de Leit déi do wunnen.

D'next Joer gett an deem Kontext och den Taux d'amortissement accéléré vu 6% fir energetesch Renovatiounen a Locatiounswunnungen agefouert, wat d'Proprietären dozou incentivéiert, hir verlouente Wunneng energetesch ze sanéieren.

Dacks kennen Leit mat manner héijem Revenu iwwregens net vun de **Primen am Beraich vun der energetescher Renovatioun** profitéieren, well se di Suen zum Beispill net firstrecke kennen. Eng Recommandatioun vu menger Säit wär et fir ze kukken **ob een deene Leit d'Prime net kéint firstrecken oder e Bonus fir mi schwaach Revenuen aféieren**. Di selwescht Iwwerleeung sollt een och bei de Prime fir Elektesch Autoe maachen, z.B. andeems staark motoriséiert Elektroautoen net méi eligibel sinn fir d'Primm.

E méi gerechte Steiersystem

Och wa wéinst der Kris di annoncéiert grouss Steierreform net konnt gemaach ginn, sou komme mat desem Budget eng Rei fiskal Upassungen a Richtung vun engem méi ökologeschen a gerechte Steiersystem. Eng méi déifgräifend Reform bleiwt trotzdem aktuell an och hei an der Chamber welle mir jo eng Orientéierungsdebatte d'next Joer doriwwer féieren. E wichtege Punkt ass hei d'Steiergerechtegkeet.

Hei bleift natierlech d'Individualisatioun am Kader vun der Modernisatioun vun onsem Steiersystem aktuell, also d'Aféierung vun enger eenzeger Steierklass fir Personnes physiques, fir di ongerechtferdegt Ongläichheeten tëscht der bestuete Koppelen an Celibatairen respectif Familles monoparentaux ze behiewen.

Gläichzäiteg gesi mir awer och, dass eise gesamten redistributive Steier- a Sozialsystem, bestoend aus Sozialtransferten, Steieren a Cotisatiounen, an de leschte Joren ëmmer manner effikass ginn ass, fir d'Ongläichheeten an d'Aarmut ze begrenzen.

An deem Sënn wär et wichteg **am Kader vun der Steier-Debatt eng Etude ze maachen fir ze wessen, waat de genauen Emverdeelungseffekt vun onsem Steiersystem, de Soziallaaschten an de sozialen Transferen ass.** Esou eng Etude kéint ons hëllef fir ze gesinn, wou een den Hiewel bei de Steieren an de Sozialtransferten am bäschten usetzt fir d'Ongläichheeten geziilt ze reduzéieren an **eise redistributive Steier- a Sozialsystem méi effikass ze maachen.**

En vue vun de wuessenden Ongläichheeten sollt een awer och iwwert e **besseren Equiliber tescht der Besteierung vun der Aarbescht an dem Kapital,** respektiv dem Patimoine nodenken. Ech wëll hei just ee Beispill ginn: D'Salaren gi jo progressiv besteiert, woubai zum Beispill Dividenden no

enger Retenu à la source vu 15% zur halschend steierbefreit sinn. Dat bedeit z.B. ganz konkret, dass en 13e Mount vun engem Salarié méi staark besteiert gëtt wéi eng jährléich Dividend, déi sech aus dem Besëtz vun Aktien ergëtt.

Waat d'Recettes fiscales aus der Besteuerung vum Immobiliebesëtz ugeet, wou mir jo zu Lëtzebuerg eng ongleich Verdeelung vum Besëtz hunn, leie mir ganz ennen am OCDE-Verglach. Déi schon ugeschwate steierlech Upassungen am Logementsberäich kéinten hei eppes bewierken. Och bei den Umweltsteieren leie mir am ennegsten Deel, quite dass mat dësem Budget hei e Paradigmewiessel agelaut gett...

E Paradigmewiessel mat der CO2-Bepräisung

Duerch d'Aféierung vun der CO2-Bepräisung zementéiere mir de Prinzip vum Polleur-payeur an onsem Steiersystem.

D'Verschmotzen kritt e Prais a gett doduerch manner attraktiv. Mat deenen zousätzleche Recetten kenne wichteg Klimainvestitiounen bezuelt ginn. Fir d'next Joer sinn 160 Milliounen Euro Recette budgetiséiert. 2021 kritt eng Tonn CO2 e Prais vun 20 Euro, a geet dann bis 2023 all Joer ëm 5 € an d'Luucht fir 2023 op 30 Euro ze landen.

Well zesumme mat der Aféierung vun der CO2-Steier och eng Hausse vun 96€ vum Crédit d'Impôt fir Salariéen,

Pensionnairen an Indépendants agefouert gett an d'Allocation de vie chère ëm 10% erheicht gett entsteet net just eng sozial Offierderung - d'CO₂-Steier gëtt doduerch sozial gerecht. Duerch d'Kombinatioun vun der CO₂-Steier mam Crédit d'impôt huet d'Regierung et fäerdeg bruecht aus enger indirekter CO₂-Steier, déi am Prinzip regressiv ass an domat déi kleng Salairen am meeschten treffe géif, **a Kombinatioun mam Steierkredit eng progressiv Measure ze maachen, wou di kleng Salairen manner bezuelen an zum Deel esouguer entlaascht ginn.**

Och de Statec confirméiert desst a senger Analyse zum Netto-Impakt vun der CO₂-Steier. Di 20% vun den Menagen mat dem mannste Revenu kréien an der Moyenne 60 Euro méi eraus. Beim Quintile 2 gläichen d'Méiausgaben duerch d'CO₂-Steier an d'Entlaaschtung duerch de Steierkredit sech aus. **Daat heescht dass di 40 % vun de Menagen am Land di am mannsten Revenu hunn, duerch d'CO₂-Steier am Schnett keng zousätzlech Depensen hunn.** Gläichzäiteg bleiwt den Incitatif fir manner ze polluieren Intakt, well all CO₂ dee manner produzéiert gëtt sech positiv op de Portmonni auswierkt.

D'CO₂-Steier wäert och de gewënschten Effekt vu manner CO₂-Emissiounen hunn, rechend de Statec fir. Duerch daat neit Instrument ginn d'Emissiounen bis 2023 em 11% zereck. Par rapport zur Trajectoire déi mir ons ginn hunn fir bis 2030

d'Emissionen em 55% ze reduzéieren geet daat awer net duerch, mir leien nämlech dann emmer nach 17% driwwer.

Hei däerf een natierlech net vergiessen dass d'CO₂-Steier net dat eenzeg Instrument ass fir d'Emissionen erof ze drécken.

Trotzdem ass et awer och wichtig elo schon iwwert d'Weiterentwicklung vun der CO₂-Steier nozedenken. An der Schwäiz zum Beispill ass den CO₂-Prais automatesch un d'Ereechen vu Klima-Téschenzieler gekoppelt. Fir den CO₂-Prais och no 2023 sozial oofzefierderen kéint een och eng automatesch Upassung vum Crédit d'Impôt firginn. Duerch esou eng Approche weesen d'Economie an d'Leit wou se dru sinn a kennen hiir Investissementer déi se haut maachen dorun upassen – wat am Endeffekt bedeit, dass se haut bei laangfristegen Investissementer scho méi op nohalteg Alternative setzen. An doduerch gött och d'Acceptanz fir d'Mesure gestärkt.

Eng inklusiv Gesellschaft

Eng méi inklusiv Gesellschaft, wou jiddereen di selwescht Chancen huet an um Debat deelhell, **ass och eng méi resilient Gesellschaft di besser duerch di verschidde Krise kennt.**

Onse Schoulsystem ass mat villen Erausforderungen confrontéiert a fundamental wichtig fir d'sozial Kohäsion an

der Gesellschaft an d'Entwecklung vun onsem Land. Trotz de villen Efforten, hänkt de schoulesche Succès tescht de Schüler emmer nach staark vun hiirem familiären Hannergrond oof. Grad d'Kanner mat Migratiounshannergrond hunn et wéinst de sproochleche Barriere schwéier.

Onoofhängeg dovun dass mir mat onsem Bildungssystem d'sozial Ongerechtegkeeten müssen oofbauen, ass e wichtig fir ons Economie, där a ville Secteuren déi néideg Leit feelen.

Et sollt een driwwer nodenken d'Schüler méi laang zesummen ze haalen fir dass se hiir Capacitéiten an Interessen besser entfaale kennen an esou méi Chance kenne kréien an hiirem weidere schouleche Parcours. Et wär och unzedenken dem Multilinguismus, notament bei der Alphabetiséierung an der Schoul, nach besser Rechnung ze droen.

Di sanitär Kris huet nachemol gewissen wéi vulnerabel verschidden Gruppe vu Leit sinn, ech denken hei zum Beispill un Menschen ouni Pabeieren, Leit di op der Stroos liewen oder an der Prositutioun sinn. **Mir däerfen di Schwächst an der Gesellschaft net vergiessen a müssen garantéieren, dass si Accès un d'Servicer vum Staat hunn, zum Beispill waat d'Santé oder de Logement ugeet.**

Och eng gudd Integratioun vun de Flüchtlingen ass e wichtege Facteur fir d'sozialt Zesammenlieden zu Lëtzebuerg. Mir musse kukken hinnen e menschlechen Accueil ze bidden, grad ewéi een Accès op onsen Aarbeschtsmaart.

An enger Gesellschaft wou d'Halschend vun der Populatioun Ausländer sinn, an also net un de Nationalwahlen deelhuefen, stellt sech d'Fro vun der Legitimitéit vun der Demokratie zwangsleefeg an **d'Stärkung vun der Partizipatioun vun de Net-Lëtzebuerger bleiwt aktuell.**

Eng Assemblée citoyenne consultative, wéi se zum Beispill an Neibelien existéiert, mat Résidenten a Frontalieren déi zoufälleg ausgewielt ginn, kéint zum Beispill en Organ sinn wou breet Echangingen kenne gefouert ginn fir esou den demokrateschen Defizit zum Deel ze iwwerwannen.

3. Eng nohaltege Economie opbauen

Här President,
Dir Damen an Hären,

Di aktuell Kris huet nachemol daitlech gewisen, a wéi wäit d'Staatsfinanzen vun der Performance vun der Economie ofhänken. D'Recette fir de Staat sinn agebrach a gläichzäiteg huet de Staat der Economie missen substanzuell ennert d'Äerm gräifen. **Wa mir also ons Staatsfinanzen**

**längerfristeg wellen ofsécheren, da brauche mir och eng
Economie déi op feste Been steet a kriseresistent ass.**

D'Economie hei am Land ass wuel awer besser duerch d'Kris
komm ewéi an aanere Länner. D'Europäesch Kommissioun
rechend fir Lëtzebuerg mat enger Rezessioun vun 4,5%, waat
bedeitend manner ass ewéi an der Eurozone, wou mat 7,8%
gerechend gett. Mir kennen also op eng gudd Basis opbauen
fir ons Economie nach besser op d'Zukunft opzestellen.

**D'Transitioun an eng décarboniséiert Economie muss an
deem Sënn ons éischt Prioritéit sinn.** Daat ass eng Chance fir
d'Wirtschaft fir nei Filiëren opzebauen an a ville Beräicher,
zum Beispill den Erneierbare Energien oder der
Kreeslaafwirtschaft.

Och wann de Finanzsecteur ons an dëser Kris gehollef huet
gudd doduerch ze kommen – d'Recetten duerch d'Taxe
d'Abonnement bleiwe stabil bei enger Milliard, sou heescht
daat net dass daat bei enger aaner Kris net kéint aanescht
sinn – Stechwuert Finanzkris. **Eng wieder Diversificatioun vun
der Economie hëlleft ons also fir besser opgestallt ze sinn.**

D'Corona-Kris huet awer och gewisen, a wéi wäit Letzebuerg
an Europa vun der globaler Produktioun vu Wueren oofhänkt.
Et sollt een an de nächsten Joeren also kukken di

Oofhängegkeet ze reduzéieren an dovun ze profitéieren fir **nei zukunftsfähig regional Produktionschainen opzebauen.**

An natierlech sollte mir och **d'Chance vun der Digitalisatioun voll notzen...**

Entreprises bei der ökologescher Transitioun begleeden

An dësem Joer goufe vill Mesure fir eng nohalteg Relance geholl: sief et d'Primen fir d'energetesch Renovatiounen oder am Beräich vun der nohalteger Mobilitéit. Ech well awer och op d'Gesetz iwwert d'Hëllef fir Firmen déi enner aanerem an Energieeffizienz, Emweltschutz, Digitalisatioun a Kreeslafwirtschaft hiweisen, wou d'Regierung am November schon 6,45 Milliounen Euro Hëllef am Kader vun deem Regime accordéiert hat.

Genau déi Approche solle mir och bäibehaalen an d'Entreprises bei der Transitioun a Richtung Klimaneutralitéit, Kreeslafwirtschaft a Nohaltegkeet ennersetzen mat Hëllef op verschiddene Niveau'en. De Fonds de relance et de solidarité an d'Aide à l'investissement goufe jo schon an deem Sënn fir d'next Joer verlängert.

Ech well och op de Programm "Fit 4 resilience" hiweisen, deen interesséierten Entreprises Berodung an de Beräicher Kreeslafwirtschaft, Regionalisatioun an Digitalisatioun ubitt.

Firwaat net och e „Fit 4 climate“ Programm aféieren, wéi d'Handwierkerkammer et an hiirem Avis zum Budget freet, fir d'Entreprises professionnell an personaliséiert a Richtung Klimaneutralitéit ze begleeden.

Nei Erausforderungen fir den Aarbeschtsmarché

Duerch de staarken Asaz vum Staat konnt den Impakt vun der Kris op den Aarbeschtsmarché limitéiert ginn. De Staat huet am ganzen 1,3 Milliarden Euro fir d'Leit an der Beschäftegung ze haalen zur Verfügung gestallt. Alleng tescht Mäerz a Juni kruten 375.000 Salariéen duerch de Chômage partiel hiir Aarbeschtsplaz garantéiert a 14.800 Entreprises hunn dovun profitéiert.

Och wann de Chômage an d'Luucht gaangen ass an den Taux an de Prévisiounen vum Dezember bei téscht 6,8 an 7,7% lait, sou konnt den Emploi trotz der Kriis wieder an d'Luucht goen.

Den Teletravail ass bekanntlech an dësem Joer explodéiert. Am zweeten Trimester hunn d'Halschend vun den Salarié'en Télétravail gemaach. **Och no der Kris wäert den Teletravail eng aner Roll kréien an dofir muss e gudde Kader bestoen,** notament och waat d'Recht op Déconnexioun ugeet, respektiv d'Vereenbarkeet tescht Privat- a Familljeliewen waat an dësem Joer fir vill Leit net méi einfach ginn ass.

Duerch d'Ecologesch Transitioun, déi an de nächste Joeren nach méi wichteg wäert ginn, ginn och emmer méi Aarbeschtsplazen an deem Beraich gebraucht, sief et am Handwerk, der Industrie oder de Finanzen. Et muss zum Beispill elo scho gekukkt ginn, di Formatiounen auszebauen.

Eng ressourceneffizient Industrie

Duerch di aktuell Kris gouf nachemol däitlech wéi wichteg och d'Industrie fir onst Land ass. **Mir müssen d'Chance notzen, fir d'Industrie esou opzestellen, dass se sech a Richtung Ressourceneffizienz a Klimaneutralitéit entweckelt**, well nemmen dann ass se och zukunftsfaheg.

Mir hunn och schon zwou Strategien op déi mir kennen opbauen, nämlech déi Drëtt Industriell Revolutioun an de Nationalen Klima- an Energieplang. Eng parti Initiativen si schon lancéiert, mee et ass nach vill Potential fir onst Land do. Et heescht elo di Strategien zesummen mat den Acteuren weiderentweckelen.

Gezielt innovativ Entreprises unzéien an een Hub ginn fir Solutiounen an de Beraicher Klimaneutralitéit a Kreeslaafwirtschaft an esou ons Economie an onst Land méi staark fir d'Zukunft opstellen. Selbstverständlech brauche mir

dofir och e scho vill diskutéierten „Nohaltegkeetscheck“ fir nei Projeten kennen op dës Kritären ze bewäerten.

Finanzplaz an der Transitioun

D'Finanzplaz huet ons gehollef besser duerch dës Kris ze kommen ewéi aner Länner. Ronn 30% vum PIB hänken vum Finanzsektor oof. Och d'Oofhängegkeet vun de Staatsfinanzen vum Finanzsektor ass héich an ass zum Deel an de läschte Joeren nachemol eropgaangen, wéi aus dem Avis vun der Cour des comptes zum Budget erfirgeet. Zejoert koumen 78,8% vun der Kierperschaftssteier an 72,3% vun der kommunaler Gewerbesteier vum Finanzsektor. Knapp e véierel vun der Besteuerung vun de Salairen ass op de Finanzsektor zréck ze féieren.

Et ass also am Interessi vun onsem Land an onse Staatsfinanzen d'Finanzplaz bäschtméiglech fir d'Zukunft opzestellen.

Den Trend a Richtung vun Nohaltege Fongen ass weltwäit ze observéieren an huet am zweeten Trimester vun dësem Joer d'Billioun, also 1.000 Milliarden, iwwerschritt. **Am Fréijoer wéi d'Bourse kuerz wéinst der Covid-Kris agebrach sinn, huet sech och confirméiert, dass di nohaltege Placementer opmannst oder souguer méi performant sinn ewéi di Konventionell.** Eng Etude vum Dänesche Pensiounsfong

verglaicht de „Standart MSCI Europe Index“ deen ëm 17% gefall ass, mam „ESG Leader Index“ dee just eng Baisse vun 11,5% notéiert huet.

Niewt dem immens grouse positiven Effekt vun Nohaltegen Investissmenter fir d’Klima an d’Ëmwelt, **si Klimafinanzrisiken e systemesche Risque fir ons Finanzplaz, ons Economie an am Endeffekt och fir d’Staatsfinanzen.** Eng ganz Rei Experten weisen op di finanziell Perten hinn, déi duerch de Klimawandel op d’Economie duerkennt, wa mir weider op fossil Technologien setzen amplaz a Richtung Klimaneutralitéit z’investéieren.

Wéi d’Letzebuerger Autoritéiten an d’Finanzplaz et och schon erkannt hunn sinn di Gréng Finanzen eng grouss Opportunitéit fir ons Economie an och am Interessi vun der Zukunftsfähegkeet vum Land. Dofir musse mir ons Efforten nach weider an an déi Richtung intensivéieren.

Am Moment ass de Projet vun der Nationaler Strategie fir d’Nohalteg Finanzen an der Konsultatiounsphase. Ech well och drop hiweisen, dass Lëtzebuerg daat éischt Land war, waat sech e Kader ginn huet fir nohalteg Obligatiounen an och am September eng Staatsobligatioun lancéiert huet.

Mat dësem Budget gett d’Taxe d’abonnement fir nohalteg Fongen reduzéiert. Je nodeems wéivill Taxonomie-conform

investéiert gett, fällt d'Taxe vu 0,04% op 0,01%. Mat dëser Mesure gett gréng investéieren nach méi attraktiv.

Transparenz an Klimarisiken identifizéieren

Der Iwwerwaachungskommissioun vum Finanzsecteur no sinn 4675 Milliarden Fongen op onser Plaz placéiert. Et ass awer net gewoosst wéivill der dovun och nohalteg investéiert ass. Daat wär par contre immens wichteg fir ze wessen wéi vill ons Finanzplaz an also ons Economie, Klima- an Umweltfinanzrisiken ausgesaat ass an och fir de Greenwashing ze verhënneren.

Dofir wär et wichteg méi Transparenz an d'Finanzaktivitéiten ze kréien, zum Beispill an deems een am Kader vum Reporting och den Impakt op d'Umwelt an de Klima ugëtt. D'Europäesch Zentralbank weisst iwwregens och drop hin, dass een déi Risque soll materialiséieren. Si sinn net nëmme fir de Klima, mee och reng finanziell gesinn héich problematesch.

Als Staat mam gudde Beispill firgoen

Waat nohalteg Investissementer ugeet ass et natierlech wichteg, dass mir als Staat mam gudde Beispill firginn an dem Secteur weisen, wou d'Rees higoe soll. Och wann de Pensiounsfong sech eng Ligne directrice ginn huet fir

nohalteg Investissementer, sou bleiwen trotzdem nach eng Rei fossil Aktivitéiten am Portfolio vum Fonds. **Och de rezenten Nohaltegkeetsrapport weist, dass d'Investitioune vum Pensiounsfonds am Moment weder en ligne mat engem 1,5° nach mat engem 2°-Szenario sinn, mee éischer mat engem 2° bis 3°-Szenario.** Dat ass sécher besser wéi den Duerchschnëtt, an awer geet dat nach net duer. Och beim Fonds souverain intergénérationel gett et nach Loft no uewen.

Den Norvegege Pensiounsfong kéint een als gudd Beispill nennen, deen eng systematesch Exklusivenslescht huet waat Firmen ugeet di Waffen oder Tubak produzéieren, respektiv Menscherechter verletzen. Den Australesche Pensiounsfong huet sech iwwregens kierzlech zum Prinzip vun der Klimaneutralitéit bekannt.

Fir ons Pensiounen bäschtméiglech oofzesecheren an am Interessi vun ons all an de nächsten Generatiounen ze investéieren mussen mir de Wee vun enger nohalteger Transitioun vun de Gelder aus dese Fonge weidergoen, wéi mir et jo och d'virläscht Woch an enger Motioun festgehalen hunn.

Wann et néideg ass solle mir hei de legale Kader upassen an dofir suergen, dass déi Fongen di néideg Expetise hunn fir d'Decisionen an dësem Sënn ze huelen.

Lokal a nohalteg Landwirtschaft

Erlaabt mir nach kuerz op d'Landwirtschaft anzegoen, déi vlait a Punkto PIB net esou an d'Gewiicht fällt mee awer fir onst Land vu gréisster Traditioun an och Wichtegkeet ass. An der Corona-Kris ass et ons alleguerten nachemol ganz däitlech ginn, wéi wichteg eng regional Liewensmëttelproduktioun ass.

Grad d'Landwirtschaft steet wéinst dem Klimawandel staark enner Drock an ass awer gläichzäiteg och wéinst hiirem Impakt op d'Emwelt gefuerdert nei Weer ze goen – nemmen esou kann och d'Landwirtschaft zu Lëtzebuerg langfristeg méi resilient ginn. Mir müssen d'Landwirtschaft op deem Wee konsequent ennersetzen. An dëser Kris huet et sech rem erausgestallt, dass grad mi kleng, an och Betreiber di méi nohalteg schaffen, besser duerch d'Kris komm sinn. Daat ass also de Wee dee mir weidergoe müssen.

An engem Sondage vun Atoz hunn d'Halschend vun de Befrooten ennerstrach, dass mir d' Konsumverhalten an eiser Gesellschaft müssen a Fro stellen. D'Demande no Bioproduiten geet och weider an d'Luucht. Mettlerweil ginn d'Haushalter zu Lëtzebuerg am Schnëtt 12% fir biologesch Produiten aus. Fir dëss Demande ze decken, muss awer emmer nach de Gros importéiert ginn.

Dofir ass et gudd dass mir héich Zieler a Punkto Bio hunn: 20% bis 2025 an 100% bis 2050 passen. Fir d'Emsetzung vum Bioaktiounsplang sinn am Budget fir d'next Joer 525.000 Euro firgesinn, di Joeren drop solle weider an d'Luucht goen. **Et heescht lo natierlech och de Bioaktiounsplang wieder mat konkrete Mesuren ze fellen an ze kukken dass d'öffentlech Hëllefes sou attraktiv sinn, dass Emklammen sech och lount.** Et muss och wieder dru geschafft ginn, dass di lokal Oofsatzmäert fir d'Produite vun onse Baueren do sinn.

Ons Landwirtschaft produzéiert iwwregens frun allem Rand- a Schwéngfleesch, grad ewéi Mellesch an ass och op den Export dovun ugewissen. Bei de Pouleten an den Eer giff et par conter nach Potential ginn fir de lokale Marché, grad ewéi beim Geméiss an Uebst, wou just 5, respektiv 1% vun der Demande hei am Land produéiert gett.

D'Regierung huet sech der Entwecklung vun enger lokaler a buedemgebonnener Landwirtschaft verschriwwen, déi also am Aklang mat deene Ressource Buedem schafft, déi hiir zur Verfügung stinn. Am Kader vun der nationaler Emsetzung vun der neier europäescher Agrarpolitik heescht et ons eng Strategie ze ginn fir onser Landwirtschaft eng nohalteg Zukunftsperspektiv ze ginn, déi se längerfristeg op zolit Beem stellt, daat souwuel op sozialem, ökologeschem wéi ökonomesche Plang.

4. Staatsfinanzen stärken

Här President,
Dir Damen an Hären,

Fir Lëtzebuerg méi staark opzestellen hunn ech op d'Wichtigkeet vun Zukunftsinvestissementer, der sozialer Kohäsioun an enger nohalteger Transitioun vun der Economie higewissen. Doduerch gi mir méi resilient a stärken och d'ëffentlech Finanzen längerfristeg. Ech well elo awer nach e puer wieder Aspekter vun der Budgetspolitik beliichten.

Staatsverschuldung

Duerch d'Kris klemmt d'Staatsverschuldung d'next Joer op 29,4% vum PIB a klemmt di Joeren drop souguer op iwwer 30%.

Déi zousätzlech Scholde gi gemaach fir eng anti-zyklech Politik an ons Gesondheet, d'Haushalter an d'Economie ze schützen grad ewéi a wichteg Infrastrukturen fir d'energetesch Transitioun oder de Logement ze investéieren.

Eng Austeritéitspolitik hätt de Budget vlait kurzfristeg an den Equiliber bruecht awer schlëmm Suiten op gesondheetlech Plang gehaat, d'Economie déstabiliséiert, de Chômage wäer an d'Luucht gaang a mir wäeren am Emweltschutz zereckgeworf ginn. **D'Käschte vun enger**

Spuerpolitik wäre fir ons a fir di next Generatiounen vill méi grouss.

Den Impakt op d’Staatschold ass also net op eng schlecht Gestiou vum der Regierung zréck ze féieren: an de Joren 2013-2019 ass d’Schold a % vum PIB erof gaangen, nodeems se sech tëschent 2007 an 2013 quasi verdräifacht hat. **Villméi ass d’Erhéijung vum der Schold d’Resultat vum enger proaktiver Gestiou vum der Kris.**

Dat weist och de Verglach mam Budget vum läschte Joer: do war am Pluriannuel nach eng d’Staatserscholdung fir di Joeren drop vum enner 20% vum PIB firgesinn, waat den Impakt vum dëser Kris nachemol verdäitlecht, wa mir kukken wou mir Haut stinn.

Ech well och drop hiweisen, dass d’Konditiounen fir Suen ze léien am Moment immens favorabel sinn, mir ganz wäit eweg vum de Maastricht-Critèren vum 60% Staatsverscholdung an och am Verglach mam Ausland ganz gudd do stinn.

Steieren

Ech hunn a menger Ried schon op e puer Plazen op néi méiglech Recetten higewissen, déi gläichzäiteg och als wichteg Lenkungsinstrumenter fir d’Ereechen vum wichtige politeschen Zieler kéinten déngen. D’Grondsteuer, eng Recette déi gréisstendeels onofhängeg vum enger

ökonomescher Kris wär, ass hei e Beispill. **Den internationale Verglach weist, dass Lëtzebuerg dat Land mat deenen niddregste Grondsteieren an der OCDE ass.**

Eng weider Piste ass den **Ausbau vum Prinzip vum Polleur payeur** wéi et jo mat der CO2-Steier gemaach gett. Den Ausbau vun dësem Prinzip wär awer och an aneren Beraicher denkbar. Ech erënneren hei z.B. un d'Évaluatioun vun der Autossteier, déi am PNEC virgesinn ass. D'OCDE weist drop hin, dass Lëtzebuerg mat knapp 68 Milliounen jährléche Recetten eent vun de Länner ass wou d'Recette vun der Autossteier am klengste sinn par rapport zum PIB, an dat obwuel mir dat Land an der EU sinn mat deene meeschten Autoe pro Kapp.

Schliesslech wëll ech drop hiweisen, dass och Mesuren fir méi Steiergerechtegkeet zu neie Recette fir de Staat féiere kënnen.

All dës Pisten wäerte mer am Kader vun der Steierdebatt am nächste Joer kënnen méi ausféierlech diskutieren.

Dépenses fiscales

E weidere wichtege Punkt an dësem Kontext sinn d'Dépenses fiscales, bzw. Steierbegënschtungen, déi e Steierausfall mat sech bréngen.

Iwwert d'Joeren sinn an onsem Steiersystem eng ganz Parti där Steierbegenschdegungen zesumme komm. An der Annexe 10 vum Budget pluriannel sinn 19 Dépenses fiscales mat engem Gesamtkäschtepunkt fir d'next Joer vun 1,17 Milliarden Euro opgezielt.

De Staatsrot huet a sengem Avis zum Budget vun 2015 drop higewissen, dass am Budgetsprojert net de Käschtepunkt vun allen Steierbegenschdegungen opgefouert gett. Sou zum Beispill de Régime vum Amortissement fir Locatiounswunningen, duerch deen all Joer 50 Milliounen Recetten erakommen.

Steierbegenschdegungen gi jo emmer mat engem Ziel agefouert an ech mengen et wär **wichtig an am Intérêt vun enger gudder Budgetspolitik fir di verschidden Depenses fiscales regelméisseg ennert d'Lupp ze huelen an se op hiir Efficaciteit an hiiren Objectif hin ze analyséieren an le cas échéant unzepassen**. An deem Sënn wär et natierlech och sënnvoll fir nei steierlech Mesuren bei hiirer Aféierung, esou wäit dat méiglech ass, ze chiffrieren.

Mat dësem Budget schaafe mir jo och eng Rei Steierbegenschdegungen a -schlupflächer of respektiv reforméieren se: d'FIS Immobilier, d'Stock options a nach den Amortissement accéléré. Ech si schon drop agaang...

Green Budgeting

Et ass natierlech och wichteg eng méiglechst cibléiert Budgetspolitik ze maachen, zum Beispill fir d'Klima- oder Umweltzieler ze ereechen. Mat dësem Budgetsprojert gi jo och d'Montanten fir d'Emsetzung vum Klima- an Energieplang zesummen opgefouert an eng CO2-Steier agefouert.

Daat sinn also Elementer vun engem *Green Budgeting*, also enger Steier- a Budgetspolitik déi kohärent par rapport zu den internationalen a nationalen Klimazieler well sinn an sech di neideg Moyen'en fir d'Evaluatioun dozou fir eben d'Kohärenz vun der Budgetspolitik par rapport zu den Objectiver ze analyséieren.

D'OCDE huet Prinzipien vum *Green Budgeting* agefouert an a Frankräich, eent vun de Länner dat sech de *Green Budgeting* op de Fändel geschriwwen huet, gouf am September een eischten *Rapport sur l'impact environnemental du budget de l'Etat* gemaach.

En vue vun de groussen Erausforderungen déi mir an dësem Beraich hunn, wär och e weiderentweckelen vum *Green Budgeting* zu Lëtzebuerg sennvoll. Een éischte Schrëtt wier hei fir bei den Ausgaben fir den Nationalen Energie- a Klimaplang am Budget systematesch méi Détailler ze

liwweren. Et wär awer och sënnvoll d'Analyse op weider Beraicher auszedeenen, **den Impakt vun de Steiermesuren op de Klima an d'Ëmwelt ze evaluéieren, respektiv ähnlech wéi a Frankraich e ganze Rapport dozou ze maachen**, deen de Budgetsprojert op d'Klima- an Umweltzieler hin analyséiert. Den Nohaltegkeetscheck fir Gesetzesprojeten kéint hei eng wichteg Roll iwwerhuelen, andeems een domat de Klima- an Ëmweltimpakt vun neie Steiermesuren evaluéiert.

Rôle vum PIBien-être

Iwwert den *Green Budgeting* eraus, ass eng cibléiert Budgetspolitik, **déi Zieler fixéiert an d'Ereeche vun dësen Zieler evaluéiert e wichegen Outil fir eng méi efficace Finanzpolitik**. Mir schwätzen dann vun enger Budgetisation no Objectiver, déi och scho fréiere Budgetsrapporteren thematiséiert hunn.

An deem Kontext giff ech gär op de PIBien-être zereckkommen, e ganz wichtegen Indicateur niewt dem classeschen PIB. Och Thema vum läschte Budgetsrapporter Yves Cruchten. **Opwuel an de läschten 10 Joer den PIB / Kapp ëm 12 % geklommen ass, ass de *Luxembourg Index of Well-Being* just ëm 1 % an d'Luucht gaang**. Daat wéist ons däitlech, dass di wirtschaftlech Entwecklung als Indicateur fir d'Evaluatioun vun onse Politiken net duergeet. Opwuel mir ons economesch an de läschten 10 Joer weiderentweckelt

hunn, ass d'Wuelbefanne vun der Populatioun just stabil bliwwen.

An hirem Avis zum Staatsbudget thematiséiert d'Cour des comptes an engem ganze Kapitel d'Evaluatoun vun den Politiken a weist drop hin, dass de PIB nischt iwwert d'Inklusioon, d'Nohaltegkeet oder eben d'Wuelbefannen ausseet an dass dofir aner Indicateuren grad esou muss considéieren. A mengem schrëftleche Rapport hunn ech dofir och probéiert eng breet Analyse vun der aktueller Situatioun ze maachen an vill verschidden Aspekter belicht, dorënner den Zoustand vun der Ëmwelt an déi sozial Situatioun.

Am Budgetsprojert fasst d'Regierung iwwregens een Tableau de bord, deen op d'Indicateuren vum PIBien-être baséiert, an d'Aan fir eng méi cibléiert Budgetspolitik ze maachen. Daat wär wierklech eng gudd Saach a vlait kritt de Finanzministère daat jo schon fir de nexte Budgetsprojert hinn.

Stark Gemeengefinanzen

Zu Schluss nach e Wuert zu de Gemeengefinanzen.

Grad ewéi den Zentralstaat sinn d'Gemeenge finanziell stark vun deser Kris getraff. D'Administrations locales hunn dës Joer een Defizit vun 213 Milliounen Euro.

Et gett lo nachemol daitlech, a wéi wäit d’Gemengen engersäits vum Staat an aanerersaitz vun der wirtschaftlecher Entwecklung ofhänken waat hiir Finanzen ugeet. D’Gemengen hu just wéineg eege Recetten an hänke staark vun der Verdeelung iwwert de Fonds de dotation globale des communes oof.

De Syvicol bemierkt a sengem Avis zum Staatsbudget dass d’Gemengen nach méi ewéi den Zentralstaat vun der Konjunktur oofhänken a just weineg eegen stéierlech Sourcen hunn.

Et stollt een sech also Gedanke maachen wéi een och d’Gemeengefinanzen méi stabil a resilient mecht. An där Hisiicht ass d’Evalutatioun vun der Gemeengefinanzreform wichteg an do sollt een och d’Léieren aus dësem Krisejoer considéieren. Och envue vun stabelen an eegene Recetten fir d’Gemengen ass Grondsteuerreform wichteg.

Conclusioun

Här President,
Dir Dammen an Hären,

Dëse Budget 2021 ass wéinst dem aktuellen Kontext secher en **aussergewöhnlechen Budget**. E steet ënnert dem Liicht

vun enger globaler Pandemie. An wéi et budgetär an ekonomesch an deenen nächsten Méint virugeet wäert maaßgeblech domadder zesummenhänken, ewéi mir duerch dës Pandemie kommen. Do schafen déi gutt Nouvelen aus deenen leschten Wochen rondrëm méiglech Impfstoffen eng Perspektiv a maachen **virsiichteg Hoffnung**.

Fir déi aner, méi laangfristeg Krisen, op déi ech a menger Ried agaangen sinn, gött et keen Impfstoff. Do gëllt et, déi richteg Léieren aus der aktueller Situatioun ze zéien, fir eise Budget, eise Staat an eis Gesellschaft an Zukunft op méi zolitt Féiss ze stellen.

Fir gudd duerch di verschidde Krisen ze kommen mat deene mir confrontéiert sinn - Corona, Klima, Logement an aanerer – **fir zesumme méi staark a resilient ze ginn – brauche mir e staarken a proaktiven Staat, dee preventiv investéiert an domat eist Land op d'Zukunft virbereet.**

D'Coronakris huet eis gewisen wéi wichteg et ass onse Gesondheitssecteur ze stäerken fir besser op nächst Pandemien virbereet ze sinn.

Gläichzäiteg rappeléieren eis déi éischt Effekter vun der Klimakris, dass elo **net** de Moment ass fir labber ze loossen, mee dass mir **grad elo weider an d'ökologesch Transitioun,**

**an eng nohalteg Mobilitéit an de Schutz vun onser Natur
mussen investéieren.**

De Staat muss d'**sozial Gerechtigkeit** garantéieren, duerch méi öffentleche Wunningsbau an eng Fiskalitéit, déi d'Klimatransitioun férdert an d'Facteuren Aarbescht, Kapital an Umwelt équilibréiert besteiert. Mir brauchen eng méi **inklusiv Gesellschaft**, wou all d'Leit di selwescht Chancen hunn, um politeschen Liewen deelzehuelen a kee vergiess gett. A mir mussen eng Economie ennersetzten, déi d'Limite vum Planéit respektéiert an esou och selwer méi widderstandsfähig gëtt, sief dat um Niveau vun der Finanzplaz oder der Landwirtschaft.

Zu gudder Lescht musse mir och **d'Staatsfinanzen stäerken** andems mir se mat Hëllef vu komplementären Indicateure méi cibléieren, d'Recette méi krisefest maachen, fiskal Mesuren evaluéieren an den Impakt op Klima an Ëmwelt berücksichtegen.

Dëse Budget ass kee rengen Krisenbudget, villméi liwwert en éischt Äntwerten dofir, ewéi eis dat gelengen kann. E leet domat d'Weichen fir eng méi grondsätzlech Neiausrichtung vun eisem budgetären a fiskaleschen Kader.

Mä mir dierfen eis net ausrouen. Mir müssen de Wee, dee mir ageschloen hunn, konsequent weidergoen an elo **déi richtig Léieren aus der aktueller Situatioun zéien.**

A wa mir eis zesummen fir dësen Wee engagéieren, dann sinn ech optimistesesch, Dir Dammen an dir Hären, da kommen mir **Zesumme méi staark aus der Kris.**

Ech soen Ierch villmools Merci fir d'Nolauschteren.

NB : et zielt dat geschwate Wuert.